

Zadeva C-263/20

Predlog za sprejetje predhodne odločbe

Datum vložitve:

15. junij 2020

Predložitveno sodišče:

Landesgericht Korneuburg (Avstrija)

Datum predložitvene odločbe:

26. maj 2020

Tožeča stranka:

Airhelp Limited

Tožena stranka:

Laudamotion GmbH

[...] (ni prevedeno)

REPUBLIKA AVSTRIJA

Landesgericht Korneuburg (deželno sodišče v Korneuburgu, Avstrija)

[...] (ni prevedeno)

Landesgericht Korneuburg (deželno sodišče v Korneuburgu) kot pritožbeno sodišče je [...] (ni prevedeno) v zadevi tožeče stranke **Airhelp Limited**, Central Hong Kong, [...] (ni prevedeno) proti toženi stranki **Laudamotion GmbH**, 2320 Schwechat, [...] (ni prevedeno) zaradi plačila **500 EUR** v zvezi s pritožbo zoper sodbo Bezirksgericht Schwechat (okrajno sodišče v Schwechatu, Avstrija) z dne 19. decembra 2019 [...] (ni prevedeno) sprejelo

s k l e p:

[I] Sodišču Evropske unije se na podlagi člena 267 PDEU v **predhodno odločanje** predložijo ta **vprašanja**:

1. Ali je treba člen 5(1)(c) in člen 7 Uredbe (ES) št. 261/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. februarja 2004 o določitvi skupnih pravil glede odškodnine in pomoči potnikom v primerih zavrnitve vkrcanja, odpovedi ali velike zamude letov ter o razveljavitvi Uredbe (EGS) št. 295/91 (v nadaljevanju: Uredba o pravicah potnikov) razlagati tako, **da ima potnik pravico do odškodnine, če je čas odhoda s 14.40 po prvotnem voznem redu prestavljen na 8.25 istega dne?**

2. Ali je člen 5(1)(c), od (i) do (iii), Uredbe o pravicah potnikov treba razlagati tako, **da je treba preverjanje, ali je bil potnik obveščen o odpovedi leta, opraviti izključno na podlagi te določbe ter da ta določba nasprotuje uporabi nacionalne zakonodaje o prejemu izjav, ki je bila sprejeta v zvezi s prenosom Direktive 2000/31/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 8. junija 2000 o nekaterih pravnih vidikih storitev informacijske družbe, zlasti elektronskega poslovanja na notranjem trgu (Direktiva o elektronskem poslovanju), in vsebuje fikcijo prejema?**

3. Ali je treba člen 5(1)(c), od (i) do (iii), Uredbe o pravicah potnikov in člen 11 Direktive o elektronskem poslovanju razlagati tako, **da je treba v primeru leta, ki ga je potnik rezerviral prek rezervacijske platforme, pri čemer je navedel svojo telefonsko številko in e-poštni naslov, rezervacijska platforma pa je letalskemu prevozniku posredovala telefonsko številko in e-poštni naslov, ki ga je samodejno ustvarila, pošiljanje obvestila o preložitvi leta na zgodnejši čas na samodejno ustvarjen e-poštni naslov šteti za obvestilo oziroma prejem obvestila o preložitvi na zgodnejši čas, tudi če rezervacijska platforma obvestila letalskega prevoznika potniku ni posredovala ali mu ga je posredovala z zamudo?**

[II] Postopek se prekine do sprejetja predhodne odločbe Sodišča Evropske unije [...]. (ni prevedeno).

O b r a z l o ž i t e v :

Potnika M**** 0**** in G***** P***** s stalnim prebivališčem v Češki republiki sta rezervirala let tožene stranke OE 503, predviden za 14. junij 2018, iz Palme de Mallorce (PMI; Španija) na Dunaj (VIE; Avstrija). Načrtovani čas odhoda je bil ob 14.40, načrtovani čas prihoda ob 17.05. Potnika sta uporabila rezervacijski sistem spletne platforme k*****.com. Sodno znano dejstvo je, da ima upravljavka rezervacijske platforme sedež na Češkem. Kot e-poštni naslov sta potnika navedla m* * * * *.o* * * * *@gmail.com. Platforma k*****.com je v imenu potnikov izvedla rezervacijo, pri kateri je bil posebej za to rezervacijo ustvarjen e-poštni naslov, ki je bil v sistemu letalskega prevoznika shranjen kot e-poštni naslov za stik in se je v konkretnem primeru glasil:

6703421@hositojsmezasemy.com. Shranjen ni bil noben drug e-poštni naslov, letalskemu prevozniku pa tudi ni bil znan noben drug naslov.

Tožeča stranka zahteva plačilo 500,00 EUR in trdi, da imata potnika v skladu s členom 7 Uredbe o pravicah potnikov pravico do odškodnine v višini [250,00 EUR na potnika, skupaj torej] 500,00 EUR. To terjatev naj bi potnika z izjavo o odstopu terjatev z dne 12. oktobra 2018 prenesla na tožečo stranko. Tožeča stranka na eni strani trdi, da je imel let več kot tri ure zamude, na drugi strani pa naj bi potnikoma odškodnina pripadala tudi zaradi prestavitve leta na zgodnejši čas za skoraj šest ur, o čemer naj bi bila potnika obveščena 10. junija 2018, torej manj kot sedem dni pred letom. Toženi stranki naj ne bi bilo težko pri vseh shranjenih e-poštnih naslovih ugotoviti, katere rezervacije so bile izvedene prek platforme k*****.com. Platforma naj bi bila potovalna agencija. Letalski prevoznik naj bi se moral prepričati o identiteti sopogodbenika. Pri samodejno ustvarjenih e-poštnih naslovih naj bi bilo to očitno.

Tožena stranka izpodbija temelji in višino tožbenega zahtevka, predlaga zavrnitev tožbe in trdi, da let ni zamujal več kot tri ure, temveč samo 29 minut. O preložitvi leta na zgodnejši čas naj bi obvestila 23. maja 2018 po elektronski pošti. Tožena stranka naj ne bi mogla vzpostaviti neposrednega stika s potnikoma, ker ji podatki za stik niso bili posredovani. Na podlagi zakonodaje o varstvu osebnih podatkov naj to ne bi bilo dovoljeno, saj naj s platformo k*****.com ne bi imela pogodbenega razmerja. Platforma k*****.com naj ne bi bila potovalna agencija. Rezervacije v sistemih tožene stranke naj bi platforma izvajala proti njeni volji kot potnik. Za toženo stranko naj ne bi bilo razvidno, ali je platforma k*****.com na posebej ustvarjen e-poštni naslov prejela potrdilo o rezervaciji, vstopne kupone in druge informacije. Uporabo platforme k*****.com naj bi bilo treba pripisati potniku. Od letalskega prevoznika naj ne bi bilo mogoče razumno zahtevati, da preverja kdo je dejanski imetnik shranjenega e-poštnega naslova ali izvaja detektivsko preiskavo, da bi ugotovil dejanski e-poštni naslov zadevnega potnika.

Bezirksgericht Schwechat (okrajno sodišče v Schwechatu) je na prvi stopnji z izpodbijano **sodbo** zavrnilo tožbeni zahtevek.

Poleg nespornega dejanskega stanja, predstavljenega v uvodu, je ugotovilo tudi, da tožena stranka z rezervacijsko platformo k*****.com nima pogodbenega razmerja in da platforma k*****.com tudi nima dostopa do rezervacijskega sistema tožene stranke. Tožena stranka naj bi lahko pri pregledu posamezne rezervacije in zlasti e-poštnih naslovov, shranjenih za namene rezervacije, ugotovila, da je e-poštni naslov, kot je bil ta, uporabljen v obravnavani zadevi, najverjetneje samodejno ustvarjen. Ker pa zaposleni posameznih prejetih rezervacij zaradi velikega števila rezervacij (približno 20.000 na dan) ne odpirajo in preverjajo, naj tožena stranka rezervacije prek platforme k*****.com na prvi pogled ne bi mogla razlikovati od rezervacij, ki so jih potniki izvedli sami. Ne bi naj bilo mogoče ugotoviti, ali je tehnično izvedljivo, da se brez priklica vsake posamezne rezervacije ugotovi, ali je bila rezervacija izvedena prek platforme k*****.com, in prav tako ne, ali za toženo stranko obstaja tehnična možnost, da

prepreči rezervacije prek platforme k*****.com. Kadar se spremeni čas leta, naj bi tožena stranka potnike najprej obvestila po e-pošti. Če to ni mogoče, naj bi tožena stranka stik poskušala vzpostaviti na drug način, na primer s pošiljanjem sporočila SMS na sporočeno telefonsko številko. Tožena stranka naj bi 23. maja 2018 in 29. maja 2018 na e-poštni naslov, ki ga je samodejno ustvarila platforma k*****.com, poslala informacije o prestavitvi leta na zgodnejši čas. Sporočila naj bi bila uspešno dostavljena. Tožena stranka naj bi bila prepričana, da so bili potniki o spremembi časa leta obveščeni. Potnik M***** O***** naj bi 10. junija 2018 na svoj (običajni) e-poštni naslov m** * * *.o** * * *@gmail.com prejel e-poštno sporočilo z naslova tickets@k*****.com, v katerem je bil obveščen o novem času odhoda ob 8.25, namesto ob 14.40. [...] (ni prevedeno) Drugih dejstev, zlasti o vprašanju, kdaj je bil dejanski čas prihoda leta, ki je bil prestavljen na zgodnejši čas, prvostopenjsko sodišče ni ugotovilo. Prav tako ni obravnavalo vprašanja, ali sta potnika vedela ali bi morala vedeti, da jima je bil dodeljen samodejno ustvarjen e-poštni naslov, ter ali sta imela možnost, da dostopata do informacij, ki so jima bile poslane na samodejno ustvarjen e-poštni naslov, in v kolikšni meri.

Tožeča stranka je zoper to sodbo vložila **pritožbo** pri predložitvenem sodišču, s katero predlaga, naj se izpodbijana sodba spremeni tako, da se tožbenemu zahtevku ugodi. Tožeča stranka se sklicuje zlasti na sodbo Sodišča Evropske unije z dne 11. maja 2017, Krijgsman, (C-302/16), in meni, da mora biti zagotovljeno, da je treba potnika, čigar let, ki je bil nazadnje odpovedan, je bil rezerviran prek tretje osebe, identificirati. Letalski prevoznik naj bi bil dolžan dokazati, da je potnike obvestil in da ni mogel preveriti, ali je e-poštni naslov res naslov zadevnega potnika.

Tožena stranka predlaga, naj se pritožbi ne ugodi. Nasprotuje uporabi sodbe Sodišča Evropske unije z dne 11. maja 2017, Krijgsman, C-302/16, s preudarkom, da je letalski prevoznik lahko štel, da je šlo pri sporočenem e-poštnem naslovu za naslov zadevnih potnikov. Tožena stranka naj ne bi vedela, da je obvestila potovalno agencijo. Za to, da so bili med postopkom rezervacije posredovani podatki za stik, ki niso bili podatki potnikov, naj bi bila odgovorna potnika in ne letalski prevoznik.

Tožena stranka nazadnje v **odgovoru na pritožbo** trdi, da preložitve načrtovanega leta na zgodnejši čas za več ur ni mogoče enačiti z odpovedjo.

Predložitveno sodišče je kot **pritožbeno sodišče** pozvano, da na drugi in zadnji stopnji odloči o zahtevkih tožeče stranke. Pri tem se mora na podlagi določb nacionalnega procesnega prava [...] (ni prevedeno) omejiti na preučitev pravnih vprašanj. Preveriti mora, ali ima preložitve leta na zgodnejši čas za posledico pravico do odškodnine enako kot odpoved leta (prvo vprašanje). Poleg tega je treba preučiti, ali je mogoče veljavno šteti, da sta bila potnika o odpovedi leta obveščena (drugo in tretje vprašanje).

Mogoče so naslednje rešitve:

[a] Če ne gre za odpoved leta, pravica do odškodnine ne obstaja, ker ne gre za neizpolnitev pogodbenih storitev. Izpodbijano sodbo bo zato treba razveljaviti, prvostopenjsko sodišče bo moralo dejansko stanje ugotavljati v smeri zatrjevana in nepreverjene zamude, in ne v smislu odpovedi.

[b] Če gre za odpoved leta in se obvestilo po e-pošti z dne 23. maja 2018 šteje za obvestilo potnikom o odpovedi leta, predvidenega za 14. junij 2018, pravica do odškodnine v skladu s členom 5(1)(c)(i) Uredbe o pravicah potnikov ne obstaja. Tudi v tem primeru bo treba izpodbijano sodbo razveljaviti; prvostopenjsko sodišče bo moralo dejansko stanje ugotavljati v smeri zatrjevana in nepreverjene zamude.

[c] Če se obvestili po e-pošti z dne 23. maja 2018 in 29. maja 2018 ne štejeta za obvestili potnikom o odpovedi leta, predvidenega za 14. junij 2018, sta bila potnika obveščena šele 10. junija 2018 (prek e-pošte platforme k*****.com). Ker je bila nadomestna možnost prevoza več kot eno uro pred časom odhoda po voznem redu in torej zunaj časovne omejitve iz člena 5(1)(c)(iii) Uredbe o pravicah potnikov, bo treba izpodbijano sodbo spremeniti in ugoditi tožbenemu zahtevku.

Vprašanja za predhodno odločanje:

Prvo vprašanje:

Uredba o pravicah potnikov določa pravice v primeru neizpolnitve pogodbenih storitev, in sicer zavrnitve vkrcanja, odpovedi leta in zamude. Preložitve leta na zgodnejši čas ne ureja.

Tožeča stranka se je v postopku pred prvostopenjskim sodiščem oprla na sporočilo za medije nemškega Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče) št. 89/2015, X ZR 59/14. Sicer je Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče) sodbo, ki jo je razglasilo 9. junija 2015, izreklo na podlagi pripoznave letalskega prevoznika in v odločbi ni navedlo dodatnih preudarkov. Vendar v sporočilu za medije navaja prehodno oceno senata, v skladu s katero je pravico do odškodnine iz člena 7(1) Uredbe o pravicah potnikov mogoče utemeljiti s preložitvijo načrtovanega leta na zgodnejši čas, ki je več kot manjša preložitve, s strani letalskega prevoznika. Prvotno načrtovani let naj bi bil opuščen tudi takrat, ko se za več ur prestavi na zgodnejši čas.

Nasprotno se tožena stranka v odgovoru na pritožbo opira na sodbo Handelsgericht Wien (sodišče za gospodarske spore na Dunaju, Avstrija) z dne 13. novembra 2018, 1 R 285/18k [...] (ni prevedeno), v skladu s katero analogna uporaba pravil za odpoved leta ni mogoča zaradi nehotene pravne praznine. Uredba se ne nanaša na preložitve leta na zgodnejši čas, temveč na zavrnitev vkrcanja zaradi prevelikega števila rezervacij. Opozoriti je treba, da se Handelsgericht Wien (gospodarsko sodišče na Dunaju, Avstrija) opira na odločbo Amtsgericht Hannover (okrajno sodišče v Hannoveru, Nemčija) [z dne 3. decembra 2013], 561 C 3773/13. Zadnjenavedena odločba je odločba na prvi stopnji v

zadevi, ki jo je nazadnje Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče) zaključilo s sodbo na podlagi pripoznave.

Predložitveno sodišče se nagiba k rešitvi Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče) in meni, da preložitvev leta na zgodnejši čas pomeni opustitev prvotnega načrta leta in da gre torej za primer odpovedi leta.

Glede na različne razlage sodišč v Evropski uniji ima pritožbeno sodišče pravico in dolžnost, da vprašanje predloži Sodišču Evropske unije. Podobna vprašanja so bila Sodišču predložena že v zadevah C-79/14 in C-345/19, vendar sta bila ta postopka medtem izbrisana iz vpisnika. Podobna vprašanja so predložena v tekočih zadevah C-10/20, Flightright, in C-188/20, Azurair.

Drugo vprašanje:

Pri preverjanju, ali sta bila potnika obveščena o preložitvi leta na zgodnejši čas, so pomembne naslednje določbe nacionalne zakonodaje:

Člen 862a Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (civilni zakonik, v nadaljevanju: ABGB), [...] (ni prevedeno) [v veljavni različici, ki od leta 1916 ni bila spremenjena] določa:

„Sprejem velja za pravočasen, če je ponudnik izjavo prejela v roku za sprejem. Vendar je kljub zamudi pogodba sklenjena, če je ponudnik moral ugotoviti, da je bila izjava o sprejemu ponudbe za sklenitev pogodbe poslana pravočasno, in drugega kljub temu nemudoma ne obvesti o svojem odstopu.“

Člen 12 E-Commerce-Gesetz (zakon o elektronskem poslovanju, v nadaljevanju: ECG), zvezni uradni list (BGBl) I, št. 152/2001, določa:

„Elektronske izjave v zvezi s pogodbo, druga elektronska sporočila, ki so pravno pomembna, ter elektronska potrdila o prejemu se štejejo za prejeta, če stranka, na katero so naslovljena, v običajnih okoliščinah lahko dostopi do njih. Te določbe ni mogoče spremeniti v škodo potrošnikov.“

Kar zadeva prejem izjav, kot je zadevno obvestilo o spremembi časa leta s strani letalskega prevoznika, se v nacionalni sodni praksi od nekdanj uporabljaja člen 862a ABGB. To določbo v zvezi z elektronskimi izjavami dopolnjuje člen 12 ECG. V skladu z dokumentirano voljo zakonodajalca ta določba ustreza členu 11(1), druga alineja, Direktive o elektronskem poslovanju, vendar to direktivo presega v tem smislu, da tam določeno pravilo o prejemu ne velja samo za naročila (torej za izjave o ponudbi za sklenitev pogodbe ali o sprejemu ponudbe za sklenitev pogodbe) in potrdila o prejemu, temveč tudi za vsa druga pravno pomembna elektronska sporočila; poleg tega velja tudi, kadar ne gre za storitev informacijske družbe, na primer pri zgolj izmenjavi izjav po e-pošti. Vse te določbe vsebujejo fikcijo prejema, ki v bistvu nastopi z možnostjo dostopa do izjav. Nasprotno pa bi bil lahko potnik v skladu s členom 5 Uredbe o pravicah potnikov obveščen šele,

ko je to obvestilo prejel, na kar kažeta člen 5(1)(c)(ii) in (iii) ter člen 5(2) Uredbe o pravicah potnikov.

Zato je treba preučiti, ali je treba prejem izjav o preložitvi leta na zgodnejši čas presoјati po nacionalni zakonodaji o prejemu e-poštnih sporočil oziroma po Direktivi o elektronskem poslovanju ali pa je treba uporabiti samo Uredbo o pravicah potnikov. Za uporabo Direktive o elektronskem poslovanju in nacionalne zakonodaje, ki je bila sprejeta v zvezi z njenim prenosom, govori potreba po uskladitvi nekaterih nacionalnih zakonov za delovanje notranjega trga (uvodna izjava 6). V prid zadnjenavedenemu stališču govori obveznost dejanskega letalskega prevoznika v skladu s členom 14(2) Uredbe o pravicah potnikov, da v primeru odpovedi leta vsakemu prizadetemu potniku posreduje pisno obvestilo o pravilih za odškodnino in za pomoč v skladu s to uredbo. Poleg tega govori v prid drugačnemu razumevanju prejema izjav letalskega prevoznika dejstvo, da potniki na potovanju nimajo nujno enakega dostopa do elektronskih medijev kot v kraju stalnega prebivališča. Predložitveno sodišče zato meni, da je treba vprašanje o obveščanju potnika o odpovedi leta preučiti izključno na podlagi člena 5 Uredbe o pravicah potnikov.

Kolikor je predložitvenemu sodišču znano, to vprašanje v sodni praksi Sodišča Evropske unije še ni bilo pojasnjeno.

Tretje vprašanje:

Kar zadeva vprašanje o obveščanju oziroma prejemu v konkretni zadevi, je treba najprej opraviti primerjavo s sodbo Sodišča Evropske unije z dne 11. maja 2017, Krijgsman, C-302/16. Sodišče med drugim navaja, da člen 13 Uredbe o pravicah potnikov določa, da ta uredba nikakor ne omejuje pravice dejanskega letalskega prevoznika, da zahteva povračilo stroškov od organizatorja potovanja ali druge osebe, s katero ima dejanski letalski prevoznik sklenjeno pogodbo (sodba Krijgsman, točka 30). Če je ta okoliščina pomembna za odločitev, sodbe Krijgsman v konkretni zadevi ni mogoče uporabiti. Dejstvo je namreč, da med rezervacijsko platformo in letalskim prevoznikom ni pogodbenega razmerja, temveč je sklenjena samo pogodba med rezervacijsko platformo in enim od obeh potnikov. Zato bi bilo treba razmisliti o možnosti, da se v nasprotju s sodbo Krijgsman zanika pravica do odškodnine in potnika opozori na pravico, da zahteva povračilo od rezervacijske platforme.

V skladu z nekim avstrijskim komentarjem k členu 12 ECG je načeloma treba izhajati iz tega, da pri standardiziranih e-poštnih računih ne gre za prejem. Kdor seveda ve ali mora vedeti, da ima tak račun in ne naredi ničesar proti temu (na primer blokira račun ali uredi preusmeritev sporočil), mora za sporočila, do katerih ima dostop na tem računu, sprejeti, da se lahko uveljavljajo proti njemu, če vsebujejo upoštevne reference. Ustrezne izjave torej veljajo tudi brez vpogleda ([...] (ni prevedeno)). Ker v celotnem postopku ni navedeno, da je potnik vedel za samodejno ustvarjen e-poštni račun ali da bi zanj vsaj moral vedeti, naj se sporočilo, ki mu je bilo poslano na ta račun, ne bi štelo za prejeto.

Predložitveno sodišče tudi ugotavlja, da se informacije, poslane na rezervacijsko platformo, načeloma posredujejo naprej potniku in je bila z zamudo posredovana samo zadevna informacija o preložitvi leta na zgodnejši čas. Potnik je rezervacijski platformi sporočil pravilen e-poštni naslov in ni vedel, da ta ni bil posredovan letalskemu prevozniku. Letalski prevoznik bi lahko z večjim naporom ugotovil, da je bil e-poštni naslov samodejno ustvarjen, vendar na podlagi tega ne bi bil nujno dolžan sklepati, da potnik sporočil, poslanih na ta naslov, ne bo dobil ali jih bo dobil z zamudo. Glede na to, da v skladu s členom 5(4) Uredbe o pravicah potnikov dokazno breme za to, ali in kdaj je bil potnik obveščen o odpovedi leta, nosi dejanski letalski prevoznik, predložitveno sodišče meni, da je treba v položaju, v katerem ni mogoče niti potniku niti letalskemu prevozniku očitati uporabe samodejno ustvarjenega e-poštnega naslova, v primeru dvoma izhajati iz tega, da letalski prevoznik ni izpolnil svoje obveznosti, da potnika obvesti o preložitvi leta na zgodnejši čas.

Ker to vprašanje – kolikor je predložitvenemu sodišču znano – v sodni praksi Sodišča Evropske unije še ni pojasnjeno, mu ga je moralo sodišče predložiti.

[...] (ni prevedeno)

Landesgericht Korneuburg (deželno sodišče v Korneuburgu), [...] (ni prevedeno)

Korneuburg, 26. maja 2020

[...] (ni prevedeno)